

“5233 sayılı 27/07/2004 tarih ve 25535 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanunun "Başvurunun süresi, şekli, incelenmesi ve sonuçlandırılması" başlıklı 6. maddesinin 1. fıkrasının "Zarar gören veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin zarar konusu olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün içinde, her hâlde olayın meydana gelmesinden itibaren bir yıl içinde zararın gerçekleştiği veya zarar konusu olayın meydana geldiği il valiliğine başvurmaları hâlinde gerekli işlemlere başlanır." şeklindeki birinci cümlesi ile aynı Kanun’un "Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde yapılacak ödemeler" başlıklı 9. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın (...) e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında, nakdî ödeme yapılır." hükmünün iptali istenilmektedir.

1-5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanunun "Başvurunun süresi, şekli, incelenmesi ve sonuçlandırılması" başlıklı 6. maddesinin 1. fıkrasının "Zarar gören veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin zarar konusu olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün içinde, her hâlde olayın meydana gelmesinden itibaren bir yıl içinde zararın gerçekleştiği veya zarar konusu olayın meydana geldiği il valiliğine başvurmaları hâlinde gerekli işlemlere başlanır." şeklindeki birinci cümlesi yönünden iptal talebinin gerekçesi;

Yukarıda aktarıldığı üzere, 5233 sayılı Kanun’un öngördüğü yöntemin yargı dışı alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olduğu, 5233 sayılı Kanun, idarenin sorumluluk alanını daraltan veya idari eylemlere karşı yargı yolunu kapatan bir hüküm içermediğinden, anılan Kanun’da benimsenin yöntem, idarece kendisine yapılan sulh teklifini kabul etmeyen ya da bu alternatif yöneme hiç müracaat etmeyen başvuru sahiplerinin tazminat hukukunun genel ilkelerine göre dava açmalarına ve bu kapsamda uğradıkları "gerçek zarar"ların tazminini istemelerine engel teşkil etmediği, Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 08/09/2020 tarih ve Başvuru No:2016/7302 sayılı kararında yer verilen "Buna göre 5233 sayılı Kanun’un geçici maddelerinde yer alan ve açıkça belirtilen dönemler dışında meydana gelen terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle oluşan zararların tazmini isteminde mutlak olarak 5233 sayılı Kanun’da öngörülen usulün işletilmesi gerekmemektedir." şeklindeki gerekçenin de bu yönde olduğu halde gerek Danıştay gerekse Bölge İdare Mahkemelerinin müstakar hale gelen kararlarının 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gereken olaylar (terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler) nedeniyle oluşan zararların tazmini istemiyle açılacak davaların " tarafların talebine bağlı olmaksızın" 5233 sayılı Kanun’un öngördüğü usulde çözümlenmesi yolunda olduğu, bu durumun da kişilerin dava açarken hangi kurallara tabi olacaklarını önceden öngörmelerini ve iradelerini buna göre yönlendirmelerini engelleyecek nitelikte olduğu, söz konusu yorum farklılığının ise 5233 sayılı Kanun’un "Başvurunun süresi, şekli, incelenmesi ve sonuçlandırılması" başlıklı 6. maddesinde yapılan düzenlemede anılan Kanun kapsamında yapılacak olan başvurunun "zorunlu" yahut "ihtiyari" bir başvuru olup olmadığı hususunda herhangi bir hükme yer verilmemesinden kaynaklandığı değerlendirildiğinden eksik düzenleme barındıran 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanunun "Başvurunun süresi, şekli, incelenmesi ve sonuçlandırılması" başlıklı 6. maddesinin 1. fıkrasının 1. cümlesinin 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 2., 5., 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılmış olup anılan düzenlenmenin iptali ve yürürlüğünün durdurulması talebiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmesi gerekmiştir.

2-5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanunun "Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde yapılacak ödemeler" başlıklı 9. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın (...) e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında, nakdî ödeme yapılır." hükmü yönünden iptal talebinin gerekçesi;

İptal talebine konu edilen hükmün iptali istemiyle Elazığ İdare Mahkemesi'nce daha önce yapılan başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi'nce konu incelenerek verilen 25/06/2009 tarih ve E:2006/79, K:2009/97 sayılı kararında; "(...) 5233 sayılı Yasa'nın 9. maddesi, terör ve terörle mücadele sırasında meydana gelen yaralanma, sakatlanma ve ölüm hâllerinde ödenecek maddi tazminat miktarı ile ödeme usulünün belirlenmesini düzenleyen bir kuraldır.

Bu kuralda, ölüm halinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın elli katı tutarında, ölenlerin mirasçılarına nakdi ödeme yapılacağı belirtilmiştir. Nakdî ödemenin tespitine esas tutulacak miktarın ise ödeme yapılmasına ilişkin valinin veya bakanın onayı tarihinde geçerli gösterge ve katsayı rakamları esas alınarak belirleneceği kuralına yer verilmiştir. Gösterge ve katsayı rakamlarının her yıl artış göstermesi nedeniyle, son işlem tarihinde geçerli gösterge ve katsayı rakamlarının esas alınması, tazminat alacaklısının lehine bir uygulama olduğu açıktır.

Toplumsal nitelikli bir riskin gerçekleşmesi sonucu meydana gelen özel ve olağandışı zararların karşılanmasında, devletin ödeme gücü, ekonomik durumu, zarar görenlerin sayısı, zarar doğuran olayların uzun süreli ve yaygın olması gibi nedenleri gözeterek idare, hizmet kusuru ve kusursuz sorumluluk hallerinde meydana gelen gerçek zarardan sorumlu olurken, sosyal risk ilkesinde sulh yoluyla ödenecek tazminat miktarının yasakoyucu tarafından yasayla belirlenmesi Anayasa'da güvence altına alınan sorumluluk hukukunun temel ilkelerine aykırılık oluşturmaz. (...) " gerekçelerine yer verilerek itiraz konusu kuralların Anayasa'nın 2., 5. ve 125. maddelerine aykırı bir yönü bulunmadığından itirazın reddine karar verilmiş ve bu karar 13.11.2009 tarih ve 27407 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Anılan kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasının üzerinden on yılı aşkın bir süre geçmiş olduğundan anılan kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılmasına engel durumun ortadan kalktığı görülmektedir.

Bununla birlikte, anılan kararın gerekçesinde yer verildiği üzere toplumsal nitelikli bir riskin gerçekleşmesi sonucu meydana gelen özel ve olağandışı zararların karşılanmasında, devletin ödeme gücü, ekonomik durumu, zarar görenlerin sayısı, zarar doğuran olayların uzun süreli ve yaygın olması gibi nedenler göz önüne alındığında sosyal risk ilkesinde sulh yoluyla ödenecek tazminat miktarının yasakoyucu tarafından yasayla belirlenmesinin Anayasa'da güvence altına alınan sorumluluk hukukunun temel ilkelerine aykırılık oluşturmayacağı açık olmakla birlikte anılan kararın verilmesinden sonra yaşanan toplumsal ve ekonomik gelişmeler, zarar doğuran olayların ve bu olaylar sebebiyle zarar görenlerin sayısının azalması gibi sebeplerin yanında, geline aşamada 5233 sayılı Kanun'da ölüm ve yaralanmaya bağlı olarak sulh yoluyla ödenmesi öngörülen tazminat tutarlarının ilgililerin gerçek zararlarını karşılamaktan oldukça uzaklaşması sebebiyle zarar görenlerin sulh olma iradesini göstermelerine engel olduğu, bu durumun da anılan Kanun'un genel gerekçesinde yer alan "(...) zarar gören kişilerin maddi zararlarının yargı yoluna gitmelerine gerek kalmadan, idarece en kısa süre içinde ve sulh yoluyla karşılanması(...)" amaçlarıyla bağdaşmadığı gibi bazı durumlarda kişilerin mal varlığı sebebiyle Kanun gereği ödenmesi öngörülen tazminatların

ölüm ve yaralanmaya bağlı ödenmesi öngörülen tazminatlara kıyasla oldukça yüksek olması gibi sonuçların doğmasına sebebiyet verdiği görüldüğünden, 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanunun "Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde yapılacak ödemeler" başlıklı 9. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın (...) e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında, nakdî ödeme yapılır." hükmünün 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2., 5., 35. ve 125. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılmış olup anılan düzenlenmenin iptali ve yürürlüğünün durdurulması talebiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmesi gerekmiştir.

KARAR SONUCU :

Açıklanan nedenlerle;

1-5233 sayılı 27/07/2004 tarih ve 25535 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanunun "Başvurunun süresi, şekli, incelenmesi ve sonuçlandırılması" başlıklı 6. maddesinin 1. fıkrasının "Zarar gören veya mirasçılarının veya yetkili temsilcilerinin zarar konusu olayın öğrenilmesinden itibaren altmış gün içinde, her hâlde olayın meydana gelmesinden itibaren bir yıl içinde zararın gerçekleştiği veya zarar konusu olayın meydana geldiği il valiliğine başvurmaları hâlinde gerekli işlemlere başlanır." şeklindeki birinci cümlesi ile aynı Kanun'un "Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde yapılacak ödemeler" başlıklı 9. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın (...) e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında, nakdî ödeme yapılır." hükmünün iptali ve yürürlüğünün durdurulması talebiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına,

2-6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40.maddesinin 5. fıkrası uyarınca beş aya kadar Anayasa Mahkemesi'nce verilecek olan kararın bekletici mesele yapılmasına, 02/05/2024 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi."